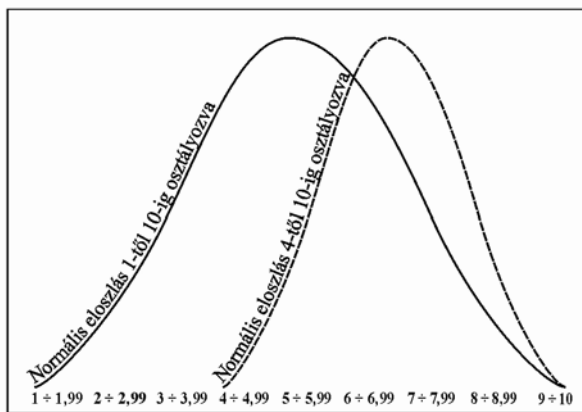

Nagy István

A nyolcadikosok záróvizsgálja, avagy az országosan egységes értékelés

Az oktatási tevékenység egyik legfontosabb eleme az elsajátított ismeretek mennyiségének és annak készségszintű alkalmazási képességének a mérése.

Ennek sikeres megvalósítása csak hosszú és nehézkes kutatómunkára alapozva lehetséges, és akkor tekinthető elértnek, ha a mérés során az értékelési eredmények normális, Gauss-görbe menti eloszlást adnak már viszonylag kis számú értékelt esetén is, és különösen nagyszámú mintán.

Az ábrán a normális eloszlás két görbéje látható. A bal oldali a romániai 1-től 10-ig történő osztályozásnak, a jobb oldali, a mindennapi gyakorlat szerinti 4-től 10-ig terjedőnek az ideális jegyeloszlását ábrázolja. A további grafikonokon e görbék által határolt felületek az alaptól eltérő színűek, és átfedésüket egy szaggatott vonallal jeleztük.

A témának igen gazdag magyar szakirodalma van¹, de román anyagok is elérhetőek.

A McKinsey tanácsadó világcég készített egy nemzetközi összehasonlító tanulmányt², amelyben a nagyon jól teljesítő, illetve a gyors fejlődést mutató iskolarendszereknek a közös vonásait hasonlították össze. Az országokat a PISA – az OECD Nemzetközi Tanulói Teljesítményértékelés Programja és a TIMSS – matematika és természettudomány nemzetközi összehasonlító tudásszintmérés – eredményei alapján választották ki. Összevetették a legjobban teljesítő Alberta (Kanada), Ausztrália, Belgium, Dél-Korea, Finnország, Hollandia, Hongkong, Japán, Ontario (Kanada), Szingapúr és Új-Zéland, valamint olyan államok, városok oktatási rendszereit, ahol a bevezetett reformok jelentős hatással voltak a tanulási eredményekre: Atlanta, Boston, Chicago, Anglia, Jordánia, New York és Ohio.

Egyik következtetésük – a többi között – a tudásszintmérés szükségessége, a másik pedig az, hogy a kiváló teljesítményhez minden gyermek sikere szükséges.

A romániai közoktatásban 1964-ig évenként volt cikluszáró tudásszint-mérés, majd 1999-ben bevezették a képességvizsgát, amit mostanra az országos egységes értékelés váltott föl.

Ezek a vizsgák két okból fontosak.

1. Minden vizsgázó számot ad tárgyi tudásáról, értelmi képességéről és készségeiről, hogy ezek ismeretében választhasson a továbbtanulási lehetőségek közül, illetve az egyes szakképző vagy elméleti középiskolák diákja lehessen.

2. Az oktatási rendszer minőségjavító korrekciókat hajthasson végre.

A romániai társadalmi viszonyok azonban ezen ismérvek egyértelmű voltát föllazítják, torzítják.

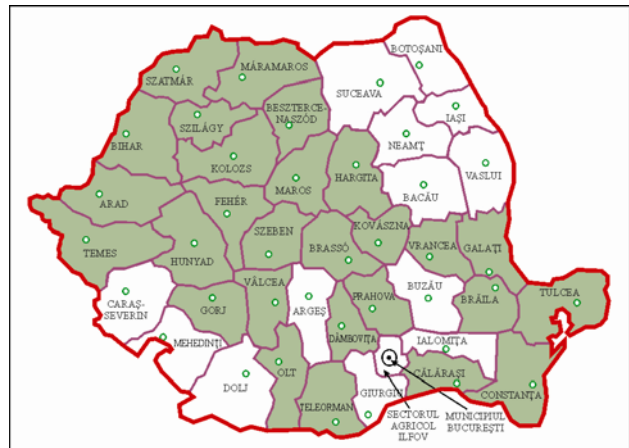
A 2012. évi nyolcadikos cikluszáró, országosan egységes értékelés eredményei vittek rá, hogy összegyűjtssem minél több megye eredményét. Összesen 29 megye³ vizsgaeredményei kerültek föl – más-más formátumban – a világhálóra. Elsősorban ezek képezik e dolgozat háttérét. Arról nem voltak információim, hogy a vizsgaeredmények közzététele megyei kötelezettség volt-e, vagy saját helyi kezdeményezés. Tény, hogy a minisztérium a felvételi eredményeinek kihirdetésekor minden végzős vizsga- és felvételi jegyét föltette a világhálóra, de azok onnan szinte leszedhetetlenek, mert a 150 725 tanuló adatai 7 550 oldalon lettek volna elérhetőek⁴.

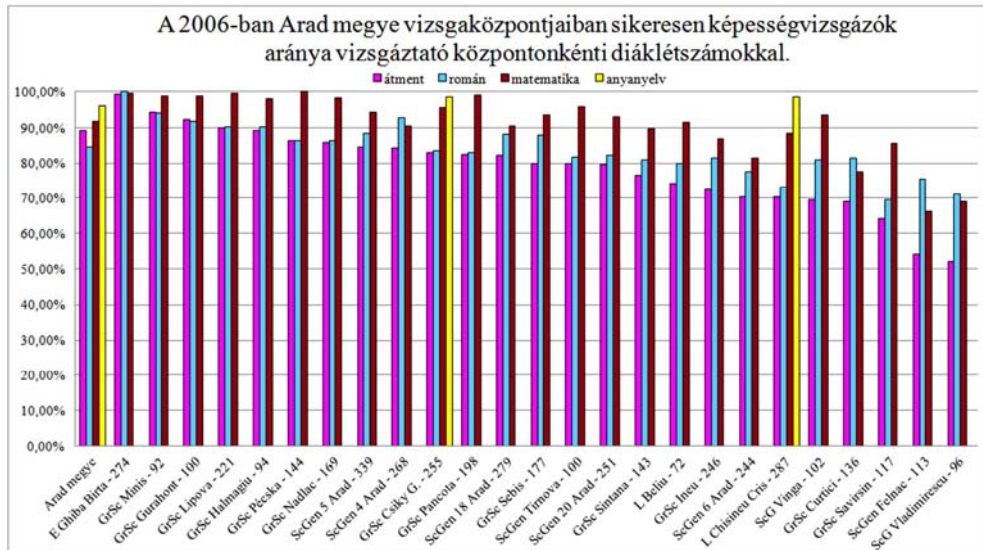
Az elemzéshez felhasznált adatok forrásmegeyái

A viszonyítás érdekében lássuk előbb a 2006. évi, Arad megyei képességvizsga egy-két tanulságát.

A mérés objektivitását azzal vélte elérni a minisztérium, hogy a megye 136 általános iskolájának diákjait 25 vizsgáztató központba gyűjtötte össze, és ott idegen pedagógusokkal felügyeltette dolgozataik megírását. Ezt követően a dolgozatokat az öt javítóközpontba behívott tanárokkal javították. Ezzel gondolták kizárni a szubjektivitás minden csíráját.

A vizsgázók matematika, román, anyanyelv és átlagjegyeiből készült grafikonokból kiderül, hogy a szigorítási intézkedések keveset értek.

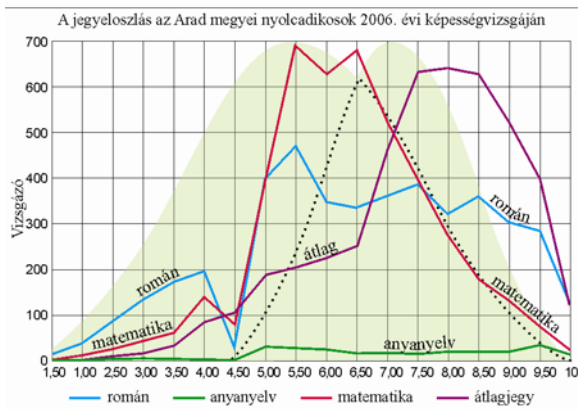

A grafikonból látszó javítóközpontonkénti nagy eltérések – átmenési arány: megyei 89,33%, ménési 94,44%, vladimirescui 52,13% – azt mutatják, hogy a vizsgáztatási körülmények igen eltérőek lehetnek. Amíg az aradi Ghiba Birta Gimnáziumban, Kürtösön, Fenlakon és Vladimirescun betartották a szigorú felügyeleti követelményeket, addig – a román vizsga után – a többi 21 vizsgáztató központ mindenikében volt több-kevesebb lazaság.

Az, hogy a vizsgaközpontonkénti átmenési arány román nyelvből és irodalomból csupán az említett négy vizsgáztató központban volt nagyobb, mint matematikából, arra enged következtetni, hogy nem tartották be a felügyeleti szabályokat. Az általános tapasztalat ugyanis az, hogy anyanyelvből – a román a vizsgázók zömének anyanyelve volt – jobb jegyeket értek el a tanulók, mint matematikából.

De a grafikonból látszik, hogy a matematika–román átmenési arányok közötti eltérések többnyire – a matematika javára – jelentősek. Erre egyetlen magyarázat van. A vizsgázók egy része valamilyen módon segítséget kapott.

A második grafikon a 4378 vizsgázó román, matematika és anyanyelv, valamint ezek átlagértékének, médiájának eloszlását ábrázolja.

A jegyeloszlás grafikonjából kitűnik, hogy a lehető legtöbb vizsgázónak átmenő jegyet adtak a dolgozatokat javító tanárok. 4,00 és 4,50 között nagyon kevesen, de 4,50 és 4,99 közötti jegyet senki sem kapott! Ezért a négyes utáni gödör és a 4,50 utáni nagy kiugrás.

A román jegyek 4,50 és 8,50 közötti eloszlása értelmezhetetlen. Hogy ebben a tartományban szinte azonos számú vizsgázó jutott minden jegyre, az szakmailag megmagyarázhatatlan.

A négyesnél kisebb jegyeknél látszik a – szokásos – matematika jegyek román alattisága. Az 5,00–7,00 közötti tartomány arról árulkodik, hogy a második, a matematikavizsgán elnézők, sőt segítők voltak a vizsgafelügyelők. 7,00 fölött a román jegyek a matematika fölé kerekedtek, de az elvárhatónál jóval többen kapták meg.

A matematikából 6,50-nél nagyobb jegyet kapók száma nagyon jól megközelítette az 1–10-es skála normális eloszlását, ami azt mutatja, hogy a jól teljesítő vizsgázók tudásához mért nehézségűek voltak a vizsgafeladatok.

Az Arad megyében anyanyelvből kapott jegyek – kis számuk miatt – nem teszik lehetővé érdemi következtetés levonását.

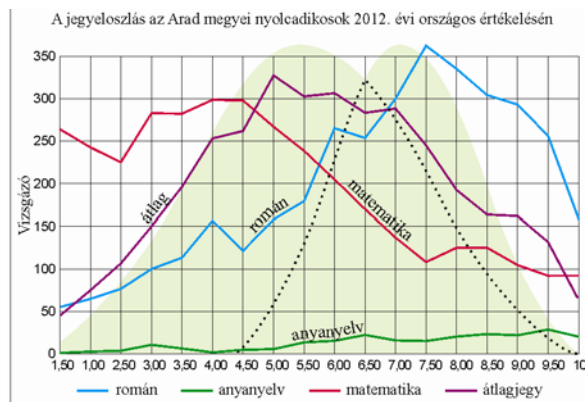
A matematika és román jegyek görbéinek csipkézettsége arról tanúskodik, hogy a cikluszáró tudásszintmérés szakmai módszertanával, a tételek kalibrálásával nincs minden rendben. Megfelelő kalibrálás az értem, hogy a nagyon könnyű és az igen nehéz, a könnyű és a nehéz kérdések közötti megfelelő arány esetén a vizsgajegyek görbéi a Gauss-görbéhez közelítenének, és a nagyszámú vizsgázó miatt egyesből közel annyi jegy lenne, mint tízesből, kettesből, mint kilencesből, hármásból, mint nyolcasból és így tovább.

A vizsgáátlag görbéjén látszik az 1-től 10-esig terjedő, de 5-ös átmenő jegyű romániai osztályzatadás ellentmondásossága. Szakmailag értelmezhetetlen a 6,50 fölötti átlagjegyet elért vizsgázók nagy száma.

A 2012-es országos értékelés

2012-ben Arad megye 124 iskolájában volt végzős nyolcadikos. A 3562 vizsgázó jegyeinek eloszlását mutatja az alábbi grafikon.

A két vizsga között eltelt hat év alatt megszűntették a buktatást, ezért ezen a grafikonon nincs a 2006-oshoz hasonló törés az ötös jegynél.

Megmaradt viszont a vonalak csipkézettsége, ami megerősíti a romániai nyolcadikosok cikluszáró vizsgáztatásának módszertani és tudásszintmérés szakmai hiányosságait.

A matematika vonalának két törése – 2,50-nél és 7,50-nél –, valamint a maximum és a szélső minimumok – 1,50-nél és 10-nél – nagysága arra utal, hogy vagy nincs összhangban a tanított tananyag az elsajátíthatósággal, vagy a vizsgafeladatok rosszul kalibráltak, de a vizsgáztatási felügyelet hiányosságai is fölmerülhetnek annak ellenére, hogy kamerákkal felügyelték a tantermeket.

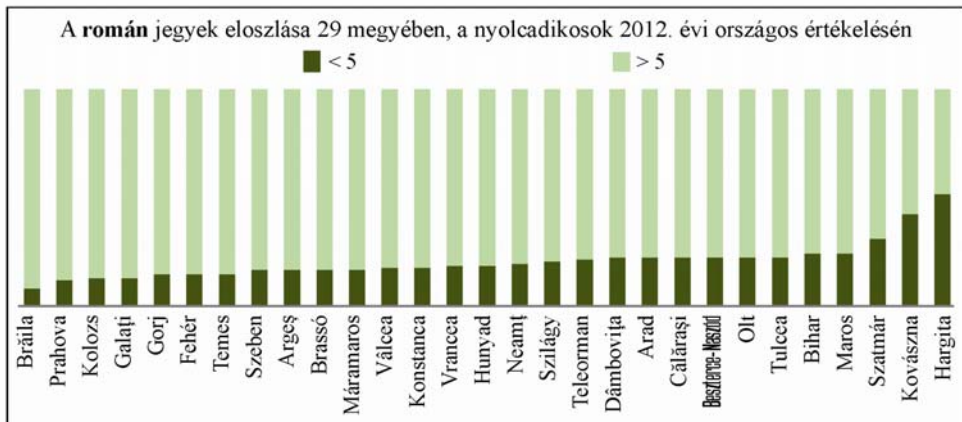
A román vonal maximuma még a 4–10-es normális eloszlásnál is fél jeggyel nagyobb nál van az elvárhatónál. Az elnyúló emelkedése és az indokoltnál jóval kisebb csökkenése a tételsor rossz kidolgozottságára utal.

Az Arad megyében anyanyelvből kapott jegyek – kis számuk miatt – 2012-ben sem teszik lehetővé az érdemi következtetés levonását.

A 2006-os és a 2012-es Arad megyei eredmények összehasonlíthatatlanok. Ez a körülmény is arra utal, hogy ezekkel a vizsgákkal sok minden nincs rendben. Szakmailag korrekt körülmények között, ugyanabban a megyében mindössze hat év eltéréssel nem születhetnek összehasonlíthatatlan eredmények.

Alább az országosan egységes tételekkel és értékelési szempontok szerint megtartott 2012. évi nyolcadikos cikluszáró vizsga jegyeinek megyei szintű összehasonlító grafikonjait és a jegyeloszlást tekintjük át.

A román vizsga

Román nyelv és irodalomból Brașov megyében csupán a vizsgázók 8,32%-a kapott ötösnél kisebb jegyet, de Tulceában is csak 22,85% teljesített ötös alatt. Érdekes, hogy a jelentős számú magyar vizsgázóval (24,42%-kal) rendelkező Szilág megyében is csak 20,81% kapott ötösnél kisebb jegyet románból. A sorban utolsó, Tulcea színromán megye után csak olyan megyék következnek,

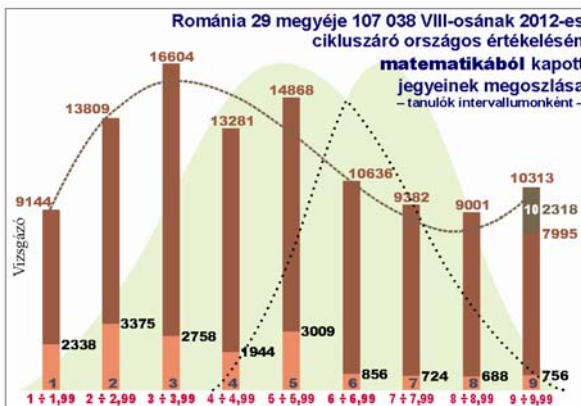
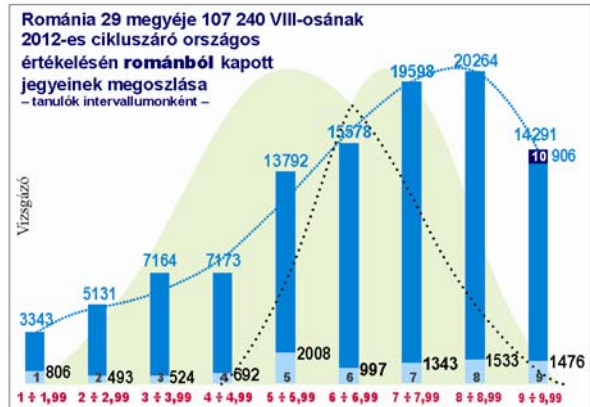
amelyekben jelentős a magyar vizsgázók aránya. E megyék között ötösnél nagyobb jegyet kapott a vizsgázók 24,19%-a Bihar (ahol a vizsgázók 20%-a kisebbségi), 24,65%-a Maros (33,98%), 30,84%-a Szatmár (28,31%), 42,28%-a Kovászna (72,14%) és 51,65%-a Hargita megyében (93,98%).

Az adatsor azt sugallja, hogy a román nyelv tanításának eredményessége a nem román gyermekek esetében is lehet olyan eredményes, mint a román gyermekek esetén. Az okok és lehetőségek föltárása még várat magára.

Lássuk, milyen volt a 29 megye jegyeloszlása románból.

Az egytől tízig terjedő jegyskálán jól kalibrált tételsorral a jegyek görbéje maximumának az ötös és hatos között kellett volna lennie, de itt szinte a nyolcasnál van, ami még a 4–10-es normális eloszlási skála maximumánál is egy jeggyel nagyobb. Ez a görbe ezért arra enged következtetni, hogy nagyon rosszultak kalibrálva a vizsgatételek, ha egyáltalán volt ilyen szándék. A négyes tartományhoz tartozó oszlop alacsony, és az ötöshöz tartozó kiugró oszlop és a nagyon sok ötös a javítás szubjektivitására, a javító tanárok átengedési reflexeire utalnak, holott a vizsgatermek kamerázása és a javító tanárok elzárása is ennek kiiktatását célozta. Ekkora mintán a túl sok nagy jegy a nyolcas és kilences tartományban tudásszintmérési érvekkel nem támasztható alá.

Összevetve a jegyek eloszlását a vizsgázók számával, és az 1–10-es vagy a 4–10-es normális eloszlási görbékkel megállapítható, hogy a román vizsga reális tudásszintmérésre alkalmatlan volt.

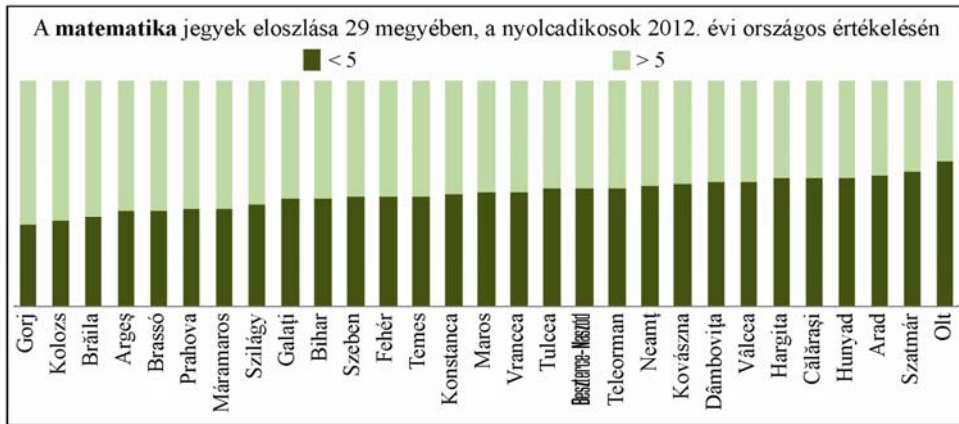

A matematikavizsga

Matematikából Gorj megyében voltak a legjobbak az eredmények. Itt a vizsgázók 36,08%-a kapott ötösnél kisebb jegyet. Olt megyében szerepeltek a legrosszabbul: a vizsgázók 65,03% nem érte el az ötöst.

A gyenge széleken volt az erdélyi Kolozs és Szatmár megye is. Előbbiben 38,42% vizsgázó kapott ötös alatt, míg utóbbiban már 59,90%.

Íme a matematika jegyek eloszlása:

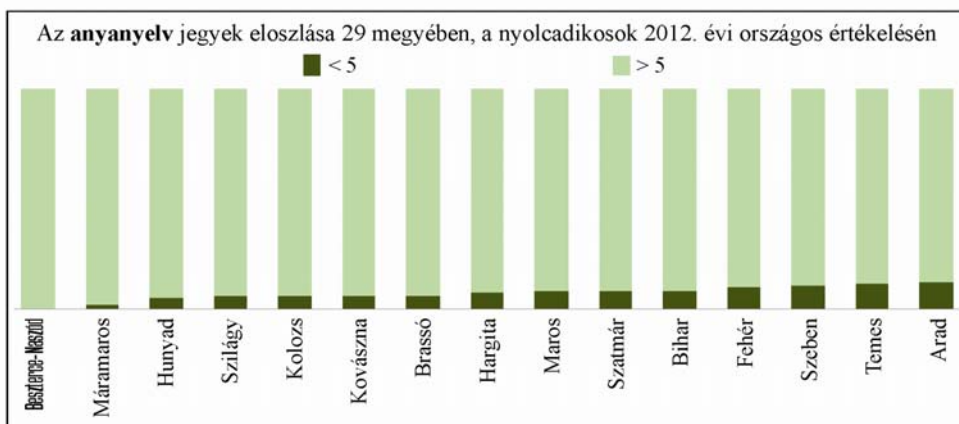
Megmagyarázhatatlanul sokan kaptak négyesnél kisebb jegyet.

A normális eloszlási görbék nincsenek köszönő viszonyban a jegyek eloszlásával.

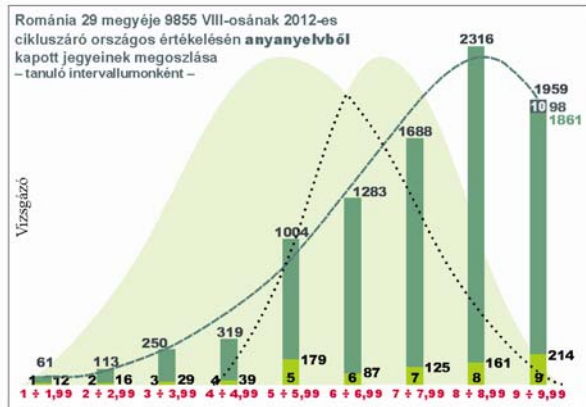
A négyes és hatos, valamint a hetes és nyolcas közötti tartomány jegyei az 1–10-es skála normális eloszlásához közeliek, de a 6–7 közöttiek lényegesen alacsonyabb, a 8–9-esek pedig magasabb oszlopot adtak. A 9–10-es tartomány oszlopa minden realitást nélkülöz.

Míndez néhány következtetés levonását teszi lehetővé: az 1–4-es tartomány a megtaníthatatlanul nehéz tananyagra, a 6–7-es a tételek rossz kalibrálására, míg a 8–10-es a vizsgafelügyelet lazaságára, külső segítségre utal.

Anyanyelv

Amint az a grafikonból látszik, az anyanyelvvizsgák eredménye is üzenet értékű. Beszterce-Naszód megyében minden vizsgázó legalább ötöst írt. A leggyengébb eredmény Arad megyében született: itt sikeresen vizsgázott a jelentkezők 88%-a. Ebből máris kitűnik a tételek könnyű volta és a rossz kalibrálás.

Az anyanyelvből adott jegyek eloszlása a következő grafikonon szerepel.

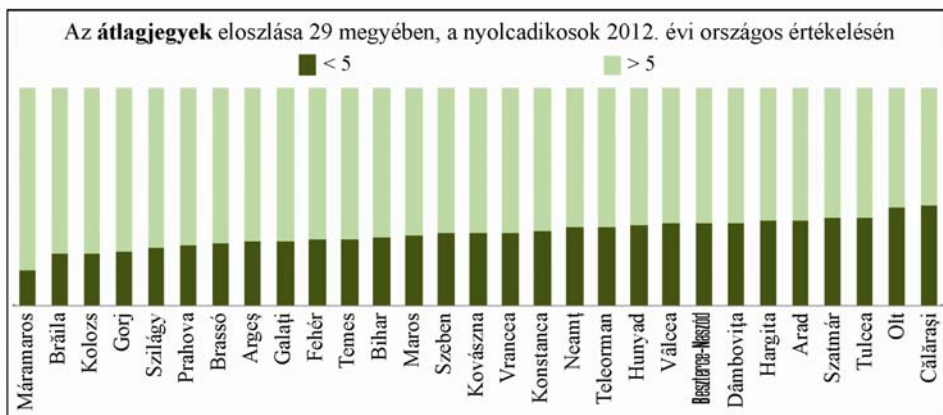
A jegyek eloszlása anyanyelvből és a normális eloszlás lényeges eltérést mutat. A trendvonalból kiszakadt az 1–5-ös tartomány, és kiugrott az 5–6-os, ami itt is a javító tanárok engedékenységét tükrözi.

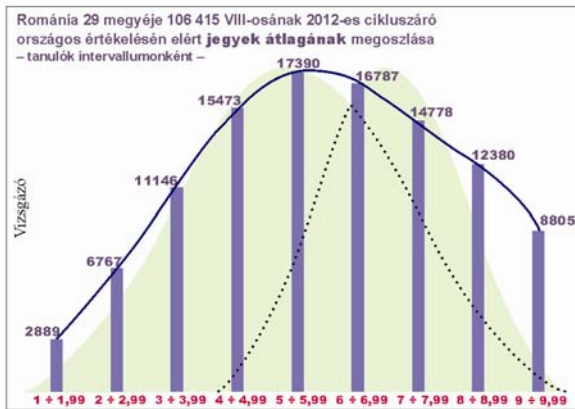
A 8–10-es tartományba irreálisan sok dolgozatot minősítettek.

A grafikonból látszik, hogy a vizsgatételek nagyon könnyűek voltak, ami a kalibrálás elmaradására is utal.

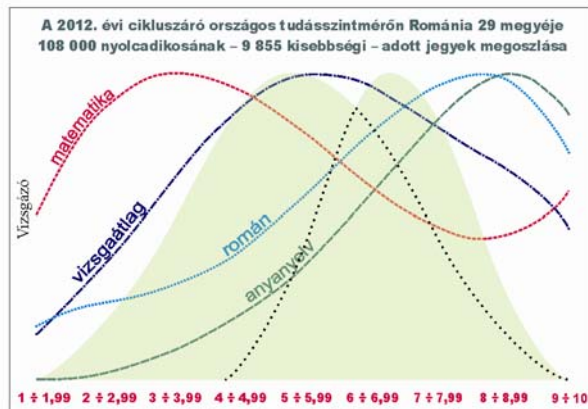
Az átlagjegyek

Román nyelv és irodalomból, matematikából és esetenként kisebbségi anyanyelvből kapott jegyek átlagának a két szélén elhelyezkedő, Călărași és Maramaros megyék közötti lényeges eltérés – a vizsgázók 16,63, illetve 46,78 százalékanak lett az átlaga ötösnél kisebb – arra utal, hogy a vizsgáztatási körülmények, a felügyeleti szigor között – megyénként is – lényeges eltérések lehettek.

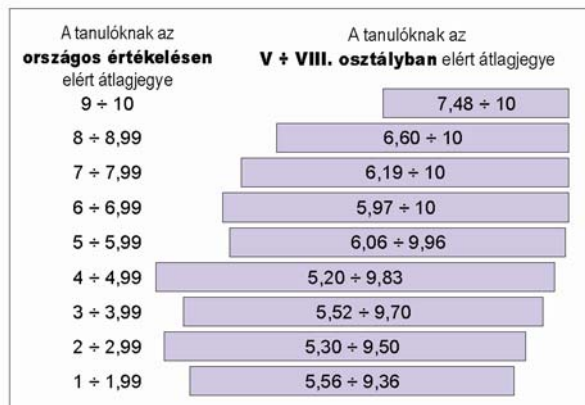

nagyobb átlagjegyek sokaságára aligha van tudásszintmérési szakmai magyarázat.

A románai általános iskolai oktatásban és a cikluszáró tudásszintmérésben semmi sincs rendben. Arra ugyanis nincs és nem is lehet magyarázat, hogy 9,36

Az átlagjegyek eloszlása a következő grafikonon szerepel.

A fentiekben jelzett ellentmondások dacára a hatosnál kisebb jegyek trendvonala közelít az 1–10-es normális eloszláshoz, de az 1–4-es átlagjegyek nagy száma a tananyag elsajátításának elmaradását mutatja, ami a nehéz és nagy mennyiségű tananyagot és a miatta ható csökkenő tanulási kedvet is tükrözi. A hatosnál

A mellékelt grafikon a tantárgyi trendvonalak egymáshoz és a normális eloszláshoz való viszonyulását mutatja.

Befejezésül lássuk, hogyan viszonyultak a tanulmányozott megyék tanulóinak az V–VIII. osztályban elért és a felvételi jegybe beszámított általánosai az országosan egységes értékelésen elért általánosukhoz. Ez az összehasonlítás sem mond mást, mint a korábbiak.

alatti azoknak az általános iskolát végző tanulóknak a százaléka, akik kettesnél kisebb jegyet értek el a cikluszáró értékelésen.

A 2012. nyári pedagógustovábbképzőn valaki úgy fogalmazott, hogy a romániai közoktatásban káosz uralkodik. Az itt bemutatott tények ezt az álláspontot látszanak igazolni.

Talán ez is az egyik oka annak, hogy soha senki sem készítette még el a romániai közoktatás állapotának átfogó szakmai elemzését.

Itt lenne az ideje, hogy ha nagyon lassan is, de végre megszűnjön az oktatásban a csődtermelés, ami alapját képezi az általános társadalmi krízisnek, amelyben Románia van.

-
- ¹ – Csapó Benő: *Az iskolai tudás*. Budapest, 2002, Osiris Kiadó, <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/iskolai-tudas-closzo/adatok.html>
- Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért, 2008, www.mek.oszk.hu/08200/08222/08222.pdf
- A közoktatási intézmények teljesítményének mérése-értékelése, az iskolák elszámoltathatósága http://econ.core.hu/file/download/zk/zoldkonyv_oktatas_07.pdf
- Fóris-Ferenczi Rita: *A tervezéstől az értékelésig*. Tanterv- és értékelésmélet. Kolozsvár, 2008, Ábel Kiadó.
- Evaluarea Națională la finalul clasei a IV-a. București, 2007, <http://administrasite.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download&fileId=9529>
- Testarea națională a elevilor în Europa: obiectivele, organizarea și utilizarea rezultatelor, 2009, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/109RO.pdf
- Calitatea în învățământ și educație: perspectiva managementului economic <http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2012Ianuarie/Puchin%20Alina%20Elena%20-%20Calitatea%20in%20invatamant%20si%20educatie/Rezumat%20final%20completat.pdf>
- Sistemul românesc de asigurare a calității educației preuniversitare. Putem reforma formele fără fond http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2013/01/SAR-Policy-Brief-62_Asigurarea-calitatii-in-educatie_final.pdf
- Replică la Nota de politici: „Policy Brief #62 Ianuarie 2013. Sistemul românesc de asigurare a calității educației preuniversitare. Putem reforma formele fără fond?” realizată de Societatea Academică din România, <http://www.dascal.ro/2013/01/comunicat-oficial-aracip-replica-la-nota-de-politici-policy-brief-62-ianuarie-2013-sistemul-romanesc-de-asigurare-a-calitatii-educatiei-preuniversitare-putem-reforma-formele-fara-fond/>
- ² *Mi áll a világ iskolai rendszerei legsikeresebb teljesítményének háttérében?* 2007. szeptember, <http://ebookbrowse.com/mckinsey-jelentes-magyar-pdf-d46011359>
- ³ Arad, Argeș, Bihar, Beszterce-Naszód, Brassó, Brăila, Călărași, Dâmbovița, Fehér, Galați, Gorj, Harghita, Hunyad, Kolozs, Constanța, Kovászna, Máramaros, Maros, Neamț, Olt, Prahova, Szatmár, Szeben, Szilágy, Teleorman, Temes, Tulcea, Vrancea, Vâlcea.
- ⁴ <http://admitere.edu.ro/2012/staticRepI/j/>